

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

КАФЕДРА
ЕКОНОМІЧНОЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ
ГЕОГРАФІЇ

XI

міжнародна науково - практична
інтернет - конференція

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej**

**Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie
Wydział Nauk Społecznych**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали XI Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р.)**

**Луцьк
2025**

УДК 911.3:30/33(082)
С 90

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 3 від 29 жовтня 2025 р.)

Рецензенти:

Нємець Л. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 XI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 224 с.

ISBN 978-617-8279-73-8

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на XI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3:30/33(082)

ISBN 978-617-8279-73-8

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2025
© Колектив авторів, 2025

Слащук Андрій, Качаровський Роман, Трофимчук Денис
andrii.slashchuk@gmail.com; romankacharovsky@ukr.net; 2ez4denus@gmail.com
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕТНІЧНОГО СКЛАДУ НАСЕЛЕННЯ ЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ У ПЕРІОД КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Ефективне державне управління неможливе без розвитку окремо взятих територій. Десятиліття існувала усталена система місцевого самоврядування визначена відповідним законодавством, де обласні центри, як, наприклад, місто Луцьк мали особливий статус – міста обласного значення. Проте з набуттям незалежності постало питання зміни існуючої системи управління на місцях, яке в процесі довготривалої дискусії вирішилося із прийняттям у 2015 р. Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [6]. Фактично здійснена адміністративно-територіальна реформа місцевого рівня не лише змінила статус більшості населених пунктів країни, а й дала зелене світло новітнім утворенням, таким як територіальні громади.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 708-р. було утворено Луцьку міську територіальну громаду у складі міста Луцька, селища Рокині та 34 сіл у складі п'яти старостинських округів. Зокрема це: Прилуцький старостинський округ (СО) (с. Прилуцьке, с. Дачне, с. Жабка, с. Сапогове), Жидичинський (с. Жидичин, с. Клепачів, с. Кульчин, с. Липляни, с. Небіжка, с. Озерце), Боголюбський (с. Тарасове, с. Боголюби, с. Богушівка, с. Озденіж, с. Іванчиці), Княгининівський (с. Княгининок, с. Буків, селище Рокині, с. Брище, с. Зміїнець, с. Милушин, с. Милуші, с. Моташівка, с. Сирники) та Заборольський (с. Забороль, с. Антонівка, с. Великий Омеляник, с. Всеволодівка, с. Олександрівка, с. Одеради, с. Городок, с. Сьомаки, с. Шепель, с. Заболотці, с. Охотин) [2–3]. Громада географічно знаходиться у північно-західній частині України, на південному сході Волинської області. Площа Луцької міської територіальної громади: 382,57 км², у тому числі площа міста Луцька: 40,23 км². Станом на 1 січня 2023 р. кількість населення Луцької міської територіальної громади становила 243 482 особи: в місті Луцьку 215 986 осіб, Прилуцькому СО – 3959 осіб, Жидичинському СО – 4823 особи, Заборольському СО – 6084 особи, Княгининівському СО – 9026 осіб, Боголюбському СО – 3604 особи. Густота населення складає 618 осіб на 1 км² [1; 3; 5; 7].

У соціально-економічному розвитку території, велику роль відіграє етнічний склад населення, адже він є ядром та рушійною силою усіх процесів на цій землі. Враховуючи значне домінування у територіальній громаді міського населення Луцька та близькість території громади до обласного центру, варто розглядати трансформацію етнічного складу населення з основним акцентом на показники міста Луцька у період кінця ХІХ – початку ХХІ ст. Точність дослідження залежить від результатів проведення переписів населення у 1897 р. (період Російської імперії), 1921, 1931 (період Польської Республіки), 1959, 1970, 1979, 1989 роках (період УРСР), 2001 р. (період незалежної України), а також оціночних даних за останні роки [1; 4].

Перший загальноросійський перепис населення у тодішній Російській імперії було проведено 28 січня (9 лютого) 1897 р. Він охоплював усі губернії, зокрема й Волинську, де був зафіксований етнічний, мовний та релігійний склад населення. За його даними у місті Луцьку, на той час мешкало понад 14 тисяч осіб, із яких близько 60 % становили євреї, 17,0 % – росіяни, 12,9 % – українці, а решта – поляки, німці, караїми [1; 4].

Після Першої світової війни, на підставі Ризького мирного договору, частина західноукраїнських земель, включно з Луцьком, увійшла до складу Польщі. У 1921 та 1931 роках польська влада провела переписи, які відобразили національний склад, мову, віросповідання, зайнятість населення. Перепис 1931 р. показав, що у місті Луцьку, що входив до складу Волинського воєводства, проживало приблизно 35 тисяч осіб. Переважну частку населення становили євреї (42,2 %), поляки (31,8 %) та українці (15,9 %). Ці дані є досить цінним джерелом для вивчення етнічної структури Волині перед Другою світовою війною [1; 4].

У період радянської влади, після 17 вересня 1939 року, коли Волинська область була приєднана до УРСР, радянська статистика включає цю територію для перепису населення. Проте через Другу світову війну, лише у 1959 р. відбувся перший повоєнний перепис в СРСР, у тому числі в місті Луцьку. Наступні переписи за радянського часу відбулися у 1970, 1979 та 1989 роках [1; 4].

У 1959 році в Луцьку мешкало близько 42 тисяч осіб. Перепис 1989 р., останній повноцінний демографічний облік населення у радянський період, показав, що у місті Луцьку проживало приблизно 198 тисяч осіб. Це зростання пов'язане з індустріалізацією, розвитком промисловості, а відтак активною міграцією населення з сільських районів. Місто перетворилося на важливий промисловий центр, що спричинило значне зростання населення порівняно з міжвоєнним періодом [1; 4].

Після здобуття незалежності в 1991 р., Україна лише один раз провела загальнонаціональний перепис населення у 2001 р. Цей перепис став важливою віхою у сучасній демографічній історії країни. За його даними, у Луцьку проживало 208,8 тисяч осіб, з яких понад 93 % становили українці, приблизно 5 % – росіяни, інші – поляки, білоруси, євреї та представники інших національностей [1; 4].

Враховуючи оціночні дані переписів населення можемо зауважити, що етнічний склад населення міста Луцька та відповідно навколишніх сільських поселень, зазнав значної трансформації й був історично різноманітним. Наприкінці XIX ст. переважаючу частку населення становили євреї (понад 50 %), а також поляки, чехи та німці. Трагічні події XX ст., зокрема Перша та Друга світові війни, Голокост та переселення після Другої світової війни, міграційні процеси внаслідок індустріалізації, істотно змінили етнічний склад міста та його навколишньої території. За даними перепису 2001 р., переважна більшість населення Луцька – українці (понад 90 %), з невеликою часткою росіян (близько 5 %), поляків (близько 1 %) та інших національностей [1; 3; 7].

Російське вторгнення в Україну 24 лютого 2022 р. спричинило значні міграційні процеси, які могли вплинути на етнічний склад міста Луцька та Луцької міської територіальної громади. За рахунок міграційних процесів із східних, південних та центральних регіонів України, унаслідок еміграції населення у країни ЄС, Велику Британію, Сполучені Штати Америки, Канаду, Ірландію тощо, відбуваються зміни етнічного складу, зокрема можливе зменшення частки українців, й відповідно зростання частки інших етносів.

Таким чином, зміна етнічної структури населення на сучасному етапі має складний процес, на який впливають як демографічні фактори, так і суспільно-політичні події. Вони можуть змінювати як загальну чисельність населення, так і його етнічний склад. Проте аналіз цього процесу неможливий на сьогодні через відсутність статистичних даних, нерегулярну реєстрацію внутрішньо переміщених осіб на теренах громади тощо.

Список використаних джерел: 1. Головне управління статистики у Волинській області URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/> 2. Децентралізація влади URL: <http://decentralization.gov.ua/region/item/id/2> 3. Луцька міська рада. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/> 4. Музичук Ю. О. Економіко-географічні особливості формування загальної чисельності населення міста Луцька (на матеріалах переписів 1897–2001 рр. та 2024 р.) : робота на здобуття

кваліфікаційного ступеня бакалавра : спец. 106 Географія / наук. кер. А. М. Слащук. Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2025. 54 с. 5. Паспорт Луцької міської територіальної громади. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/pages/lutsk-city-passport> 6. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 13. Ст. 91. 7. Стратегія розвитку Луцької міської територіальної громади до 2030 року. *Луцька міська рада*. 2019. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/documents/pro-zatverdzhennia-stratehichnykh-tsilei-rozvytku-mista-lutska-do-2030-roku>

УДК 911.3:379.8:[930.85(477.82)

Слащук Андрій, Качаровський Роман, Лесік Вікторія

andrii.slashchuk@gmail.com; romankacharovsky@ukr.net; lesikviktoria05@gmail.com

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

СУЧАСНИЙ СТАН НАСЕЛЕННЯ МІСТА КАМІНЬ-КАШИРСЬКИЙ

Децентралізаційні процеси в Україні у 2015–2020 рр. сприяли трансформації адміністративно-територіальної системи та створення нових утворень – територіальних громад (ТГ), що зумовило новітні процеси розвитку територій.

Серед 54 громад утворених у Волинській області існує й Камінь-Каширська територіальна громада (рис. 1), що розташована на півночі Волинської області в міжріччі рр. Стохід і Турія. Вона утворена 25 листопада 2020 р. у складі 55 населених пунктів, а саме міста Каменя-Каширського та 54 сіл. Площа території – 1 474 км² (7,3 % площі Волинської області). Чисельність населення станом на 01.01.2023 р. становить 55 898 осіб [2–3].

Рис. 1. Камінь-Каширська територіальна громада [2; 4]

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕГІОНІВ

Гукалова Ірина	До дискурсу про соціальну резильєнтність	3
Влах Мирослава	Концептуальні основи геополітичної конкуренції: систематизація понять та тенденції розвитку	6
Дронова Олена	Антропоцен, неоліберальна глобалізація, війна й віра у громаду	10
Поручинський Володимир, Куцевич Артур, Куцевич Микола	Сучасна урбанізація: основні тенденції та проблеми	13
Венгрин Дар'я	Урбаністичні дослідження в контексті концепції сталого розвитку	14

ГАЛУЗЕВІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНІВ

Смирнов Ігор, Любіцева Ольга	Світові проблеми логістики: логістика в Африці	18
Довгань Наталія	Особливості системного політико-географічного аналізу територіально-політичних систем мезо- та макрорівня	22
Волков Денис, Ключко Людмила	Стан і роль будівельної галузі у соціально- економічному розвитку Харківської області та України загалом	25
Ткаченко Леонід, Ключко Людмила	Соціально-економічний розвиток сільських територій України в умовах війни: виклики, можливості, перспективи	28
Гавріков Артем	Виробництво олійних культур в Україні: сучасні тенденції та їх роль у забезпеченні продовольчої безпеки	33
Мандрик Ірина, Лесік Вікторія	Сучасна структура зовнішньої торгівлі США	35
Лажнік Володимир	Динаміка та сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами України з Італією	37
Павловська Тетяна, Баранчук Фаїна	Небезпечні відходи в Україні: стан проблеми у світлі законодавчих змін та воєнних.....	42
Гаврікова Ірина, Кравченко Катерина	Особливості статево-вікової структури українців із тимчасовим захистом у країнах Європейського Союзу	45
Слащук Андрій, Качаровський Роман, Трофимчук Денис	Трансформація етнічного складу населення Луцької міської територіальної громади у період кінця XIX – початку XXI століття	49
Слащук Андрій, Качаровський Роман, Лесік Вікторія	Сучасний стан населення міста Камінь-Каширський	51

Нємець Олексій	Креативні хаби та простори України: суспільно-географічні особливості та проблеми	54
Гусєва Наталія	Україна в глобальній системі вимушених міграцій населення	59
Думнов Олександр	Регулювання ринку праці: досвід країн Європейського Союзу	64

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК І ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Палеха Юрій, Маслова Марія	Взаємозв'язок стратегічного та просторового планування в умовах євроінтеграції та відбудови України	68
Голуб Геннадій	Просторове планування територіальних громад у Волинській області: проблеми та перспективи	70
Кухтаров Дмитро, Гнатюк Олексій	Порівняльне дослідження субурбанізаційних процесів у Вишневому та Боярці як містах-супутниках Києва	72
Гнатюк Олексій, Кононенко Олена	Сприйняття центру міста Києва: аналіз меж, осередків та повсякденних практик.....	75
Кравченко Катерина	Визначення особливостей трансформації міських агломерацій України на основі лідарних знімків	78
Пацюк Вікторія, Казаков Володимир	Індустріальна культура як концептуальна основа регенерації індустріальної спадщини	83
Голуб Геннадій	Реформа децентралізації у Волинській області: динаміка, результати та перспективи	87
Маковецька Лариса, Баранчук Фаїна	Роль міжмуніципальної співпраці у зміцненні стійкості Луцької громади в умовах воєнних викликів	88
Пугач Сергій, Мозолук Олег, Куньчик Ганна	Можливості використання ГІС-технологій для аналізу ринку нерухомості	90
Мельнічук Михайло, Скочук Нестор	Організація та просторове планування природокористування Маневицької територіальної громади	92
Криволапов Валерій	До питання оцінки людського капіталу регіону з позиції суспільної географії	95
Малярєнко Костянтин	Тенденції просторових змін в Україні в контексті децентралізації	98

ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ТА РЕСУРСИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Чернюк Ганна	Оцінка потенціалу природних ресурсів і природних умов в областях Поділля	101
Літвінчук Вадим	Географія рідкоземельних та критично важливих мінералів Європи та їх значення	104
Літвінчук Вадим	Географія критично важливих та рідкоземельних мінералів України, їх значення та перспективи	107
Гоц Тетяна, Тарасюк Ніна	Крига Арктики в умовах прояву глобального потепління	110

Тарасюк Ніна, Ганущак Мар'яна	Комплексна оцінка природних умов регіону для потреб адаптації до змін клімату	112
Jelinska Agata, Jezierska-Thöle Aleksandra, Obodovskyi Oleksandr	Potencjał hydroenergetyczny rzeki Raduni i jej wykorzystanie gospodarczo-turystyczne	115
Павловська Тетяна, Ганущак Мар'яна, Погосян Олександр	До проблеми ризиків підтоплення заплави нижньої течії р. Стохід (гідропост «Любешів»)	119
Стельмах Валентина, Теребейчик Ірина	Сезонна мінливість параметрів кривої витрат річки Вижівка (гідропост Стара Вижівка, 1990–2024 рр.)...	122
Мельнійчук Михайло, Дмитроца Надія	Водно-стоковий режим річки Вижівка	126
Черевко Юлія, Полянський Сергій, Качаровський Роман	Гідроекологічний стан басейну річки Полтви	128
Саченок Роман	Про систему водопостачання та водовідведення м. Києва	132
Гудзевич Анатолій	«Джерело Вишенське» як відображення соціально-економічних й природоохоронних процесів м. Вінниці	134
Лісовський Андрій, Придеткевич Станіслав, Матуз Ольга	Енергетичний потенціал Хмельницької області та напрями його ефективного використання	137
Войтків Петро, Іванов Євген, Тататута Єгор	Рационалізація землекористування та обґрунтування пріоритетних напрямів сталого розвитку Судовишлянської територіальної громади	140
Мамонтов Назарій, Карпюк Зоя	Геоєкологічний стан водойм Камінь-Каширського району	145
Боровко Дмитро, Нетробчук Ірина	Сучасний стан та шляхи оптимізації водойм Ковельського району	147

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Москаленко Антон, Ключко Людмила	Стійкий розвиток туризму як об'єкт суспільно- географічного аналізу	150
Смирнов Ігор Любіцева Ольга	Точка на мапі: острів Біоко (колишній Фернандо По) у складі держави Екваторіальна Гвінея (історія, географія, екологія й туризм)	154
Rabant Hubert	Zagospodarowanie turystyczne szlaku wodnego Wisła–Odra	157
Essing-Jelonkiewicz Patrycja, Gonia Alicja	Turystyka zrównoważona miejscowości nadmorskich – studium przypadku miasta Łeba	160
Майстер Андрій, Куницький Михайло	Сучасний стан розвитку міжнародного онлайн-ринку туристичних послуг	164

Омельченко Наталя, Давидов Олексій	Візит-центри у національних природних парках України: стан і перспективи розвитку	168
Чижевська Лариса, Карпюк Зоя, Качаровський Роман, Чижевський Тадеуш	Природний рекреаційний потенціал Устилузької ТГ Володимирського району Волинської області	170
Потапова Алла, Семенюк Роман	Розвиток екотуризму як напрям регіонального розвитку Берестечківської територіальної громади ..	172
Єрко Ірина, Мельник Надія, Качаровський Роман, Яцуняк Віктор	Роль історико-культурних ресурсів у розвитку індустрії гостинності: регіональний аспект	175
Безсмертнюк Тарас	Заказники у структурі природно-антропогенних рекреаційно-туристських ресурсів Дубенського району Рівненської області	177
Мандрик Ірина, Дрищан Дарина	Сучасний стан розвитку туризму в країнах Північної Європи	182

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ

Потапова Алла	Актуальні виклики розвитку географічної науки й освіти у контексті реформування вищої школи	186
Потапова Алла, Кулик Катерина	Дослідження рівня пізнавального інтересу та шляхів його формування на уроках географії	188
Мандрик Ірина, Мичка Ірина	Методичні особливості розроблення компетентісно орієнтованих завдань із географії в 10 класі	190
Дубич Богдан, Потапова Алла	Використання штучного інтелекту під час навчального процесу	192
Мельнійчук Максим, Лажнік Володимир	Використання цифрових карт і геоінформаційних технологій у шкільному курсі географії	193
Маковецька Лариса, Назарук Назар	Освітня цінність краєзнавчого підходу у дослідженні транспортної системи регіону	195
Ткачук Надія	Медіаграмотність у природничій освітній галузі державного стандарту базової середньої освіти	197
Pohrebskyi Taras	Problems of organizing and conducting extra-course work in geography	199
Ткачук Надія, Кошляцький Дмитро	Формування безпекової медіаграмотності учнів у позакласній роботі з географії засобами сучасних медіапроектів	201
Ткачук Надія, Тарасюк Злата	Особливості методики гейміфікації освітнього процесу з географії	203
Мужичок Юрій, Сосницька Ярослава	Інтерактивні форми навчання як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів	205
Поручинська Ірина, Стельмашук Назар, Скороход Орест	Зміст та методика проведення шкільних географічних екскурсій	207
Новосад Оксана, Бандура Станіслав	Компетентнісний підхід як основа формування фінансової відповідальності учнів	209

Капітула Наталія, Качаровський Роман, Слащук Андрій	Поняття методів та форм навчання в сучасній педагогічній науці	211
--	--	-----

**СУЧАСНІ ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ, КАРТОГРАФІЧНІ, ГЕОДЕЗИЧНІ
ТА ФОТОГРАММЕТРИЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

Безрук Віктор, Костріков Сергій	Урбогеосистема мегаполісу: модель для стійкого відновлення міського середовища	214
Грицевич Володимир	Атласне картографування адміністративно-територіального устрою регіону	216

Наукове видання

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

Матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р.)
(українською, англійською, польською мовами)

Друкується в авторській редакції.

Відповідальність за зміст публікацій
та достовірність даних несуть автори

Верстка: В. Й. Лажнік
Коректура: С. О. Пугач
Обкладинка: Н. Бринчук

Підписано до друку 14.11.2025 р. Формат 60х84 ¹/₁₆.
Ум. друк. арк. 18,32. Зам. 488. Тираж 300.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року

